

УДК 355.2(477)

Валерій Васильович СОКУРЕНКО,

доктор юридичних наук, доцент,

ректор Харківського національного університету внутрішніх справ

НОВА ВОЄННА ДОКТРИНА УКРАЇНИ ЯК ОСНОВА РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

24 вересня 2015 року указом Президента України була затверджена Воєнна доктрина України, текст якої був схвалений рішенням Ради національної безпеки і оборони України 2 вересня 2015 року. Воєнна доктрина України є системою поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також до застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів.

Декларуючи існуючі загрози для суверенітету України, Воєнна доктрина є загальнодержавним орієнтиром, базисом для побудови і зміцнення ефективної дієвої системи національної безпеки, що визначає критерії побудови військової організації держави і як результат – підвищення рівня її обороноздатності.

Воєнна доктрина не є нормативним документом і не визначає поняття національної безпеки та обороноздатності держави, – ці поняття містяться в законах «Про основи національної безпеки» і «Про оборону України». Натомість її роль полягає в тому, що вона дає відповіді на питання, які саме зовнішні і внутрішні чинники та процеси несуть загрозу як для державного суверенітету України в цілому, так і відносно рівня безпеки і захищеності громадян України всередині держави, а також визначає пріоритетні напрями підвищення її обороноздатності.

Документ складається з 8 розділів та 69 пунктів, які містять перелік вживаних термінів, описують тенденції, що впливатимуть на стан безпеки у світі в цілому та в Україні, визначають цілі й основні завдання воєнної політики, суспільно-політичні, економічні та інші умови реалізації воєнної політики, воєнно-політичні і воєнно-стратегічні обмеження, шляхи досягнення цілей воєнної політики України тощо. Особливу увагу приділено фінансуванню потреб оборони та управлінню ризиками у зазначеній сфері.

Головними тенденціями, що впливають на воєнно-політичну обстановку в регіоні довкола України, на сьогодні є:

- поширення практики проведення спеціальних операцій і дій провокаційного характеру для створення конфліктних ситуацій;
- посилення внутрішньої нестабільності в сусідніх державах, викликаной втручанням з боку інших держав, зниженням життєвого рівня населення, неефективністю дій керівництва, намаганнями етнічних утворень сепаратно вирішувати нагальні проблеми;
- посилення мілітаризації в регіоні довкола України, збільшення іноземної військової присутності на територіях сусідніх держав;
- активна дестабілізуюча зовнішня політика і політика безпеки Російської Федерації щодо сусідніх держав, а також щодо міжнародних організацій, включаючи НАТО і ЄС.

Актуальними воєнними загрозами для України є:

- збройна агресія і порушення територіальної цілісності України (тимчасова окупація Російською Федерацією Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та військова агресія Російської Федерації в окремих районах Донецької і Луганської областей), нарощування військової потужності Російської Федерації в безпосередній близькості до державного кордону України;
- мілітаризація Російською Федерацією тимчасово окупованої території шляхом формування нових військових з'єднань і частин, а також постачання бойовиків, військової техніки та засобів матеріально-технічного забезпечення;
- діяльність на території України не передбачених законом збройних формувань, спрямована на дестабілізацію внутрішньої соціально-політичної ситуації в Україні, залякування населення, позбавлення його волі до опору, порушення функціонування органів державної влади, місцевого самоврядування, важливих об'єктів промисловості та інфраструктури.

Враховуючи вищезазначене, основними цілями у сфері воєнної політики України можна визначити:

- відбиття збройної агресії Російської Федерації проти України;
- забезпечення обороноздатності України на рівні, достатньому для запобігання виникненню збройних конфліктів, їх можливої локалізації і нейтралізації;
- участь України в реалізації спільної політики безпеки і оборони Європейського Союзу;
- вдосконалення системи забезпечення воєнної безпеки, яка б гарантувала надійний захист нашій державі від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Вищевказані положення Воєнної доктрини за своїм змістом є керівними орієнтирами для здійснення реформування національного сектору безпеки і оборони. Зокрема, керуючись зазначеним документом,

у подальшому нашій державі доцільно здійснювати такі організаційно-правові заходи:

- розробити та прийняти Концепцію національної оборони України, основною метою якої слід визначити удосконалення системи політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту;

- вдосконалити механізм інформаційно-аналітичного забезпечення сектору безпеки і оборони України як спеціально організованої діяльності, що передбачає збір, накопичення та обробку даних, пошук, аналіз та узагальнення інформації, отримання спеціальних знань, шляхом створення єдиного інформаційного центру з обробки інформації безпекового й оборонного характеру та налагодження системи зв'язку з усіма зацікавленими суб'єктами цього процесу;

- здійснити уточнення функцій і завдань, перегляд структури і чисельності сил оборони, зокрема Збройних сил України та їх функціональних структур – сил швидкого реагування, сил і засобів бойового чергування;

- продовжити реформування державної системи мобілізації та мобілізаційної підготовки на основі базових європейських підходів та з урахуванням набутого досвіду у формуванні оперативного мобілізаційного резерву;

- організувати комплектування сектору безпеки і оборони фаховими кадрами, переважно контрактної служби, підготовленими з урахуванням кращих світових стандартів;

- підвищити рівень координації та взаємодії суб'єктів сектору безпеки і оборони України на основі принципів плановості, системності та оперативності;

- підвищити ефективність здійснення військово-технічної і військово-промислової політики, посилити державну підтримку стратегічно важливих для оборони, безпеки та економіки держави наукових установ і промислових підприємств.

Як підсумок можна зазначити, що Воєнна доктрина – лише перший крок у процесі побудови нової системи безпеки і оборони України. Актуальність її прийняття дуже велика, адже багато нормативних актів нашої держави були схвалені у різні часи і, головне, у мирний час, тобто без врахування реальних загроз територіальній цілісності та незалежності нашої держави. І хоча прийняття цього документа було здійснено після початку проведення антитерористичної операції та у фактичних умовах здійснення збройної агресії,

вважаємо, що це керівний документ високого рівня, реалізація положень якого цілком може стати початком повномасштабного реформування сектору безпеки і оборони України, зміцнення обороноздатності країни, проведення модернізації силових структур, підвищення рівня захищеності громадян, суспільства і країни в цілому.

Одержано 14.11.2016